

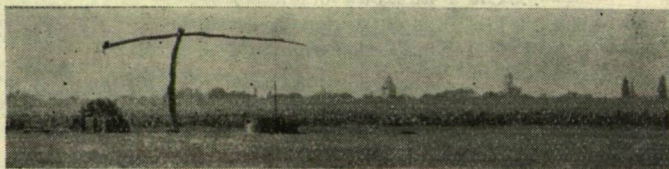
csúcsára futó modern magyar verseszmény is megkerülte, hiszen még az e korban élt Czóbel Minka „ritmikus prózája” is hatás nélküli volt. Valójában egy máig sem aktivizálódott vershagyományról beszélünk e Petőfi-költemények kapcsán.

Ugyanez a helyzet, amikor a magyar avantgarde és a Petőfi-hagyomány kevésbé látható összefüggéseinek a területén szemléljük. Utalhatunk itt a Bolond Istók és Az apostol poemajellegére (mind a kettő szabad versben!), amelyeknek kevés közül van a múlt századi magyar verses regényekhez és elbeszélő költeményekhez, de egészen közvetlenül kapcsolhatók Kassák Lajos „eposzaihoz”. A Máglyák énekelnek és A ló meghal, a madarak kirepülnek szerzi meg a modern költői poéma esztétikai hitelét, s ezek azok, amelyek Petőfi kísérleteit a hagyományos megközelítési módokkal elérhető értelmezések ellenében is új megvilágításba helyezhetik. A poémák közötti meglepő párhuzamokból kiderül, hogy a poémát újratemtő Kassák felfogásában mennyi rokonvonás mutat Petőfire — még ha a közvetlen kapcsolatok vizsgálatától el is tekintettünk: költők érkeznek el ezekben a nagyversekben az „etikához” és egy korszak szintetikus láttatásának a lehetőségéhez. Ezek a Kassák-versek tehát pusztá létükkel is a Petőfi-hagyomány időszerűségéről vallanak, mintegy a szemünk láttára időszerűsítik őket.

De hivatkozhatunk arra a „szürrealizálásra” is, amit Petőfi Tündérálom című verse hozott. Itt csak Illyés Gyula sorait kell emlékeztetnünk ideznünk, hogy kitesék e vers „modern” intenciója is: „A valóság itt már csak arra szolgál, hogy a képzelet elröppenjen róla, s majd halkán visszaereszkedik rá. A Tündérálom világát a korlátlan, a teljhatalomra jutott vágy építette fel, egy lángelme erejével s ízlésével. A csillogó, leheletkönnyű világ szemünk előtt épül és emelkedik, egy keleti varázsló hipnotizálására...” A magyar szürrealizmus, ha őseit kezdte volna keresni, nyilvánvalóan nemcsak Vörösmarty „látomásos képzeletében” lelte volna örömét, hanem Petőfi Tündérálom című versében is: a boldogság az ilyen versekben nem irreális, hanem szürreális síkokon valósulhatott meg, szó szerint is „tündéri álmoként”.

5

Amikor Petőfi vershagyományát vizsgáljuk a XX. századi magyar líra szemzőgéből, végeredményben a forma-ihlet megjelenésének változatairól kell beszélünk — arról, amely végeredményben mindmáig homályban, kikutatlanul maradt. Nyilvánvaló az is, hogy Petőfi egész költői opuszának újraértelmezése is időszerűvé vált, amit viszont nem vállalhatunk századunk magyar lírájának hagyományos képe felülvizsgálata nélkül: meg kell ugyanis állapítanunk, hogy századunk magyar lírája önnön létezéséről alig-alig volt képes tudatosan gondolkodni, hogy lírai „öntudata” ténylegesen pusztán a kurta emlékezeté. Ez tetszik ki abból a tükörből is, amelyet Petőfi vershagyománya elé tartottunk. Az ellenpontok, melyeket jeleztünk, ezt is bizonyítják.

NAGYSZALONTA